

**Brüssel, 13. november 2025
(OR. en)**

**15410/25
ADD 2**

CULT 128	EMPL 514
AUDIO 111	GENDER 200
CULT HERIT 25	DIGIT 240
EDUC 445	TOUR 23
JEUN 236	MI 907
COMPET 1161	ENV 1222
SAN 743	PROCIV 148
DISINFO 100	RECH 501
RELEX 1475	NDICI 10
FREMP 333	FIN 1352
AG 181	

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	13. november 2025
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2025) 786 final
Teema:	Eelnõu: ühisdeklaratsioon „Euroopa kultuuri heaks, kultuur Euroopa heaks“

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2025) 786 final.

Lisatud: COM(2025) 786 final

Brüssel, 12.11.2025
COM(2025) 786 final

Eelnõu: ühisdeklaratsioon

„Euroopa kultuuri heaks, kultuur Euroopa heaks“

Eelnõu: ühisdeklaratsioon

„Euroopa kultuuri heaks, kultuur Euroopa heaks“

Preambul

Arvestades, et:

A. Euroopa on mõõtmatu kunsti-, kultuuri- ja loovusepagasi ning rikkaliku kultuuripärandi ja ajaloo maailmajagu. Euroopa kultuuriline mitmekesisus ja elujõulisus, mis ammutab jõudu loovisikute ja kultuuritöötajate kõrgetasemelisest tegevusest, on ELi väärtuste ja identiteedi alus, mis suurendab Euroopasse kuulumise tunnet ja ühist Euroopa identiteeti ning tugevdab demokraatiat.

B. Kultuuri- ja loomemajandus on dünaamiline majandussektor. See kujutab endast Euroopa konkurentsivõime ja ühtekuuluvuse strateegilist ressursi, mille abil luuakse majanduskasvu, sektorite- ja territooriumidele positiivset ülekanduvat mõju ja kvalifitseeritud töökohti ning edendatakse ELi loome- ja innovatsioonieelist.

C. Kultuur ja kultuuripärand on aluseks põhiväärtustele, millele EL rajaneb – inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste austamine (ELi lepingu artikkel 2) – ning seda väljendab juhtlause „Ühinenud mitmekesisuses“. ELi üldine eesmärk kultuuri valdkonnas on austada ja edendada ELi rikkalikku kultuurilist ja keelelist mitmekesisust, tagada Euroopa kultuuripärandi kaitse ja edendamine ning soodustada liikmesriikidevahelist koostööd (ELi lepingu artikkel 3, ELi toimimise lepingu artikkel 167).

D. Kultuur ja kultuuripärand loovad ruumi, mis võimaldab kujutleda soovitavaid tulevikusuundi, ja on euroopaliku eluviisi jaoks eluliselt tähtsad. Need on platvormiks avalikule dialoogile, ühendavad kogukondi, rikastavad inimeste elu, toovad meie ühiskonda ühtekuuluvust ja on ELi välistegevuse oluliseks edasiviijaks. EL saab kasutada oma kultuuriväärtusi selleks, et suurendada kerksust, edendada rahu ja demokraatiat ning pakkuda inspiratsiooni kestlikku arengut toetavate uuenduslike lahenduste leidmiseks.

E. Kultuur on ELi strateegiline ressurss, mis aitab tulla toime tänapäeva keeruka reaalsusega, nagu geopoliitilised ja geomajanduslikud pinged, globaalne soojenemine ja keskkonnaseisundi halvenemine, sotsiaalne ja majanduslik ebavõrdsus, kiired tehnoloogilised muutused, demograafilised muutused ja vaimse tervise kriis. Samal ajal seisavad kultuuri- ja loomemajanduse ees omad väljakutsed, millega tegelemiseks on vaja sihipärast toetust ja otsustavat tegutsemist.

F. Käesolevas deklaratsioonis esitatakse pikaajaline strateegiline visioon, mille kohaselt tuleb kultuur seada Euroopa identiteedi keskmesse ning millega rõhutatakse kultuuri tähtsust üksikisikute, kogukondade ja ELi jaoks ning tugevdatakse kultuurilisi õigusi ja põhimõtteid.

G. Tunnistades ELi toetavat rolli kultuuri valdkonnas, kinnitatakse käesolevas deklaratsioonis Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni ühiseid poliitilisi kohustusi ja ühist vastutust nende vastavate pädevuste piires ja täielikus kooskõlas ELi õigusega, võttes aluseks komisjoni 2025. aasta Euroopa kultuurikompassis esitatud põhisuunad.

Ühisdeklaratsioon „Euroopa kultuuri heaks, kultuur Euroopa heaks“

0. Meie eesmärk on edendada ja positsioneerida kultuuri nii Euroopa ühtsuse, demokraatia, tipptaseme ja konkurentsivõime ressursina kui ka kasusaajana. Seega võtame endale kohustuse

- tugevdada Euroopa Liidu rolli ülemaailmse kultuurilise suurjõuna ja elujõulise loomekeskusena, kus igaüks saab vabalt luua ja kultuuris osaleda; see roll hõlmab kultuuriliste õiguste kaitsmist ning kodanike ja loometöötajate mõjuvõimu suurendamist;
- tagada, et kultuur jääb Euroopa sotsiaal-majandusliku ja territoriaalse struktuuri liikumapanevaks jõuks, tunnistades kultuuri olemuslikku, ühiskondlikku, kodanikuhariduse alast ja majanduslikku väärtust ning selle ümberkujundavat potentsiaali;
- edendada meetmeid, millega toetatakse mõjuvõimu suurendamist, jõudsat arengut, innovatsiooni ja üleilmset konkurentsivõimet;
- tunnistada kultuuri rolli avaliku hüvena, mis aitab edendada ELi kerksust ja kestlikku majanduskasvu.

Kooskõlas nende kohustustega ja Euroopa kultuurikompassi nelja põhisuunaga kinnitame, et võtame omaks järgmised Euroopa kultuuripoliitika põhimõtted.

1. **Kunstilise eneseväljenduse vabadus** ja loomevabadus on kultuuri alustalad ning neil on asendamatu roll demokraatlike ühiskondade edendamisel ja Euroopa väärtuste kaitsmisel.

Võtame endale kohustuse

- kaitsta kunstilise eneseväljenduse vabadust ja ELi väärtuste austamist kui demokraatia ja põhiõiguste nurgakivi Euroopa Liidus;
- kaitsta loovisikuid ja kultuuritöötajaid tsensuuri, hirmutamise ja põhjendamatu sekkumise eest;
- kaitsta kultuuriasutuste sõltumatust.

2. **Kultuuriline ja keeleline mitmekesisus** on põhiväärtused, millele EL on rajatud. Võtame endale kohustuse

- toetada, tunnustada ja säilitada Euroopa Liidu rikkalikku kultuurilist ja keelelist mitmekesisust ning kultuurilist suveräänsust;
- igakülgset edendada Euroopas loodava kultuurisisu mitmekesisust, eelkõige internetis, ja kasutada uusi tehnoloogiaid, et tagada selle sisu nähtavus ja leitavus.

3. **Juurdepääs kultuurile** on demokraatliku ja kaasava ühiskonna tugisammas. Võtame endale kohustuse

- suurendada kaasavat juurdepääsu kultuurile ja kultuuripärandile, kultuuris ja kultuuripärandis osalemist, nendest osasaamist ja nendest saadavat kasu kõigi jaoks, eelkõige nooremate põlvkondade jaoks;
- pöörata erilist tähelepanu puuetega inimeste, tõrjutud ja ebasoodsas olukorras olevate rühmade ning maapiirkondades, äärealadel või alateenindatud piirkondades elavate inimeste kultuurilistele õigustele, sealhulgas piirkondades, kus on rahvastikukao oht või kus esineb sotsiaal-majanduslikke probleeme;
- laiendada ja parandada kultuuritaristut kogu Euroopas, pöörates tähelepanu sotsiaal-majandusliku ja territoriaalse ebavõrdsusega tegelemisele.

4. Igaühel on õigus **õiglastele, tervislikele ja ohututele töötingimustele**, sealhulgas loovisikutel ja kultuuritöötajatel, kes on meie kultuuri- ja loomemajanduse keskmes. Võtame endale kohustuse

- edendada kõigi loovisikute ja kultuuritöötajate õiglast tasustamist, piisavat sotsiaalkaitset ja juurdepääsu oskuste arendamisele, samuti toetada nende õigust kollektiivlääbirääkimistele ning edendada nende tervishoidu ja tööohutust, sealhulgas vaimse tervise alal;
- edendada kultuuri ja kultuuripärandi valdkonnas soolist võrdõiguslikkust ning kaitsta puuetega loovisikute ja kultuuritöötajate õigusi.

5. **Noored** on Euroopa tuleviku ja mitmekesise kultuurimaastiku kujundamisel keskse tähtsusega. Võtame endale kohustuse

- edendada noorte esindatust ja osalemist kultuurivaldkonna juhtimisstruktuurides, et teha nende hääl kuuldamaks neid puudutavates otsustusprotsessides;
- toetada noori ja alustavaid loovisikuid ning tunnustada nende panust Euroopa kultuuri ja pärandisse.

6. Tulevikühiskondade arengu ja jõukuse jaoks on väga oluline **kultuuri, kunsti ja hariduse** vaheline sünergia. Võtame endale kohustuse

- edendada kõigile suunatud kunstiharidust nii koolihariduses, huvihariduses kui ka kogemusõppes, sealhulgas elukestvas õppes;
- toetada MATIK-õppel (matemaatika, teadus, tehnoloogia, inseneeria ja kunstid) põhinevat lähenemisviisi ning kultuuri, kunstide, teaduse ja tehnoloogia valdkondadevahelist ja -ülest koostoimet.

7. Kultuuris osalemisel on tõendatult positiivne mõju üksikisikute ja kogukondade **tervisele ja heaolule**. Võtame endale kohustuse

- edendada oma poliitika kaudu kultuuri ja kultuuris osalemise positiivset mõju tervisele ja heaolule;
- jagada parimaid tavasid ja uuenduslikke lähenemisviise sektorite vahel.

8. **Tehisintellekti** süsteemide kasutamine, arendamine ja juhtimine peaks soodustama inimeste loovust õiglase inimkeskse ja õigustel põhineva lähenemisviisi kaudu. Seejuures tuleks võtta arvesse kultuurilisi õigusi, kultuuri juurdepääsetavust ja kaasavust ning kultuurilist mitmekesisust; arendada ja edendada Euroopa, riikide ja kohaliku sisu leitavust; suurendada konkurentsivõimet; võidelda digilõhe vastu ning soodustada digitaalset kaasatust. Võtame endale kohustuse

- edendada inimloomingut ning Euroopa kultuurilist ja keelelist digisuveräänsust, samuti tegeleda eelarvamuste ja kultuurilise üheülbastumise eetiliste riskidega;
- kaitsta intellektuaalomandi õigusi, käsitledes tehisintellekti mõju loojate tasustamisele, ning võtta samal ajal omaks innovatsiooni;
- jälgida ja leevendada tehisintellekti mõju töökohtadele ning toetada kultuuri- ja loomemajandust tehnoloogiliste muutustega kohanemisel ja digioskuste omandamisel;
- edendada tehisintellekti kasutamist kultuuri- ja loometöötajate toetamise vahendina ning võimaldada kultuuri- ja loomemajandusel kasutada ära selle tehnoloogia pakutavaid võimalusi.

9. **Kultuuripärand** ühendab meie mineviku tulevikuga. See sümboliseerib ühtsust mitmekesisuses ning on meie identiteedi, demokraatia ja kerksuse nurgakivi. Võtame endale kohustuse

- kaitsta ja tutvustada Euroopa rikkalikku ainelist ja vaimset loodus- ja kultuuripärandit, kasutades selle säilitamise, juurdepääsetavuse ja innovatsiooni edendamiseks digitehnoloogiat;
- parandada teadlikkust, teadusuuringuid ja suutlikkuse suurendamist ning andmebaaside ja digitehnoloogia kasutamist ja koostalitlusvõimet, et tulla toime ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise ja muude seotud kuritegude ohuga, edendades samal ajal rahvusvahelist koostööd kõigi asjaomaste spetsialistide, näiteks pärandi-, õiguskaitse- ja tollispetsialistide vahel;
- soodustada põlvkondadevahelist dialoogi, et tagada kultuuripärandi ja kultuuriteadmiste edasiandmine vanematelt põlvkondadele noorematele.

10. Kultuur ja kultuuripärand soodustavad **piirkondlikku ja territoriaalset arengut, kerksust, sotsiaalset ühtekuuluvust ja lähenemist** Euroopa piirkondade vahel. Kultuuri ja kultuuripärandit tuleb kaitsta ka kriiside ajal, sealhulgas selliste riskide eest nagu kliimamuutuste mõju. Võtame endale kohustuse

- kasutada koostoimes teiste valdkondadega ära kultuuri ja kultuuripärandi potentsiaali kõigi territooriumide atraktiivsuse suurendamisel ja territoriaalsete probleemide lahendamisel, sealhulgas rahvastiku vähenemise vastu võitlemisel, eelkõige äärealadel, maapiirkondades, kaugetes ja alateenindatud piirkondades, sealhulgas ELi äärepoolseimates piirkondades;
- edendada säästvat kultuuriturismi, milles suhtutakse lugupidavalt kultuuripärandisse, maastikesse ja kogukonna tavadesse ning mis aitab kaasa piirkondlikule ja kohalikule arengule;
- tõhustada koostööd kriisivalmiduse valdkonnas ning lõimida kultuuri ja kultuuripärandi küsimused julgeoleku- ja kriisivalmiduse kavandamisse, kriisi- ja riskijuhtimisse ning kriisijärgsesse ülesehitus-, taastamis- ja rahuloomeprotsessi.

11. Kultuur, sealhulgas kultuuripärand, on väga oluline **üleminekul keskkonnasäästlikkusele**, kuna see kujundab väärtusi, käitumist ja tavasid, mis toetavad keskkonnateadlikku arengut. Võtame endale kohustuse

- rõhutada kultuuri tähtsust ökoloogilistele probleemidele reageerimiseks võetavates poliitikameetmetes, edendades arhitektuuri, disaini, pärandikaitset ja maastikuhaldust, millega püüeldakse kvaliteedi, innovatsiooni, kaasatuse ja tipptaseme poole, samuti soodustades praktiliste keskkonnasäästlikumaks muutmise vahendite kasutuselevõttu ning võimaldades kultuuri ja kultuuripärandi esindajatel juhtida ja muuta narratiive koostöös kogukondadega.

12. Käesoleva deklaratsiooni eesmärkide poole püüdlemine ja kultuuri valdkonnaülese mõju täielik vallandamine tähendab kultuuri edendamist ELi sise- ja välispoliitikas, investeerimist kultuuri- ja loomemajandusse ning edusammude jälgimist. Võtame endale kohustuse

- toetada kultuuri- ja loomemajanduse **pidevat sihtotstarbelist rahastamist** ning edendada uuenduslikke ja alternatiivseid rahastamisviise kõigil valitsemistasanditel;
- **lõimida** kultuur **asjakohastesse strateegiatesse, poliitikavaldkondadesse** ja meetmetesse ning vastavatesse rahastamisvahenditesse;
- pidada tihedat **dialoogi asjaomaste sidusrühmadega**;
- tutvustada käesolevat deklaratsiooni **ELi suhetes rahvusvaheliste organisatsioonide ja partnerriikidega** deklaratsioonile allakirjutanute vastavate rollide ja volituste piires ning siduda meie partnerlused vastastikkuse põhimõtte ja pikaajalise kaasatuse väärtustega;

- edendada algatusi, mille eesmärk on parandada usaldusväärsete ja võrreldavate kultuuriandmete kättesaadavust, et toetada tõenduspõhise kultuuripoliitika väljatöötamist;
- vaadata läbi käesoleva deklaratsiooniga hõlmatud valdkondades tehtud edusammud.

***